

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів і кредиту

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

Борович Вікторія Русланівна

УДК 658.14/17:368.03

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Подається на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Борович В. Р.

Керівник роботи

Шубенко І. А.
к.е.н., доцент

Житомир – 2020

Висновок кафедри _____ **фінансів і кредиту** _____ за
результатами попереднього захисту: _____ **Борович В.Р.** _____

Протокол засідання кафедри _____ № ____ від « ____ » _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ **фінансів і кредиту** _____

_____ **к.е.н., професор** _____

_____ **Дема Д.І.** _____

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

« ____ » _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти _____ **Борович Вікторія Русланівна** _____ захистив (ла)

(прізвище ,ім'я, по батькові)

кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(науковий ступінь, вчене звання)

(підпис)

(прізвище, ім'я, по батькові)

АНОТАЦІЯ

Борович В. Р. Фінансовий аналіз діяльності страхових компаній. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису. Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 – Фінанси. банківська справа та страхування. – Поліський національний університет. Житомир. 2020.

Кваліфікаційна робота розкриває теоретико-практичні засади фінансового аналізу діяльності страхових компаній. Актуальність даної теми зумовлена розвитком ринку страхових послуг та необхідністю вивчення показників фінансової стійкості страхових компаній, розроблення відповідних рейтингів страхових організацій, які покращують для споживачів вибір таких фінансових установ. Перший розділ розкриває теоретичні аспекти фінансового аналізу та особливості діяльності страхових організацій як об'єктів фінансового аналізу.

Другий розділ стосується питань методології фінансового аналізу діяльності страхових компаній, окреслює питання методів, прийомів та системи показників, які можуть використовуватися аналітиками при проведенні фінансового аналізу діяльності страхових компаній.

Останній розділ розкриває практичне застосування проведення фінансового аналізу діяльності конкретної страхової компанії. Доведено, що методи, прийоми фінансового аналізу, які можуть використовуватися при його здійсненні залежать від цілей аналітика, який проводить процедуру фінансового аналізу.

Ключові слова: фінансовий аналіз, страхова компанія, страхові премії, страхові виплати, страхові резерви.

SUMMARY

Borovich V. R. Financial analysis of insurance companies. – Qualification work on the rights of the manuscript. Qualification work for the master's degree in specialty 072 «Finance, Banking and Insurance». – Polissia National University. Zhytomyr. 2020

Qualification work reveals the theoretical and practical principles of financial analysis of insurance companies. The relevance of this topic is due to the development of the market of insurance services and the need to study the financial stability of insurance companies, the development of appropriate ratings of insurance companies that improve the choice of consumers for such financial institutions. The first section reveals the theoretical aspects of financial analysis and the features of insurance companies as objects of financial analysis.

The second section deals with the methodology of financial analysis of insurance companies, outlines the methods, techniques and system of indicators that can be used by analysts in conducting financial analysis of insurance companies.

The last section reveals the practical application of financial analysis of a particular insurance company. It is proved that the methods, techniques of financial analysis that can be used in its implementation depend on the goals of the analyst who conducts the procedure of financial analysis.

Key words: financial analysis, insurance company, insurance premiums, insurance payments, insurance reserves.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ У ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	8
Висновки до розділу 1.....	14
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ.....	15
Висновки до розділу 2.....	22
РОЗДІЛ 3. ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АХА-СТРАХУВАННЯ»	24
Висновки до розділу 3.....	31
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35
ДОДАТКИ.....	40

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Страхування є однією із найбільш важливіших складових соціально-економічного розвитку будь-якої країни та найбільш ефективним способом мінімізації ризиків у більшості сферах людської діяльності. Становлення ринкових умов господарювання в Україні потребує від вчених-економістів розробки актуальних питань фінансового аналізу страхових компаній. Адже результати фінансового аналізу слугують питанням вдосконалення діяльності та пошуку джерел резервів прибутковості страхових організацій.

Нині досить мало публікацій у наукових колах за цією проблемою. Є значна кількість наукових праць, які присвячені фінансовому аналізу: Литвина Б. М., Лучко М. Р., Жукевича С. М., Фаріон А. І., Школьника І. О., Ткаченка І. П., але галузевих питань ці публікації не зачіпають. Окремі аспекти фінансового аналізу діяльності страхових компаній у своїх наукових працях розглядають такі вчені-економісти: Алескерова Ю. В., Воронкова О. М., Єрмошенко А. М., Косова Г. Д., Нечипоренко В. І. У сучасних умовах розвитку страхового ринку є актуальним питання розробки та впровадження методології фінансового аналізу діяльності страхових компаній, яку можуть використовувати не лише органи державного нагляду, але і керівництво страхових організацій для ефективного управління діяльністю страховиків та пошуку джерел підвищення рентабельності всієї діяльності страховиків. Тому дана тема є актуальною.

Мета і завдання дипломної роботи. Метою кваліфікаційної роботи є теоретико-методичне обґрунтування сутності фінансового аналізу діяльності страхових компаній та впровадження його результатів у фінансову діяльність страхової компанії.

У кваліфікаційній роботі залежно від мети визначено такі *завдання дослідження*: сформулювати теоретико-методичні засади фінансового аналізу діяльності страхових компаній; проаналізувати основні показники діяльності

страхових компаній. На цій основі визначити основні напрями вдосконалення фінансового аналізу діяльності страхових компаній.

Об'єкт та предмет дослідження. *Об'єктом дослідження є процес фінансового аналізу страхових компаній. Предметом дослідження виступає сукупність теоретико-методологічних засад фінансового аналізу страхових компаній.*

Методи дослідження. При написанні кваліфікаційної роботи використовувалися як загальнонаукові так і спеціальні методи дослідження. Методи аналізу та синтезу, абстрактно-логічний метод використовувалися для теоретичного обґрунтування поняття «фінансовий аналіз діяльності страхових компаній». Прийоми порівняльного аналізу стосувалися вивчення та порівняння вітчизняного та зарубіжного досвіду у проведенні фінансового аналізу. Метод середніх величин стосувався визначення середнього рівня виплат для ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ». Метод прогнозів стосувався окресленню прогнозних значень показників страхових премій, виплат для ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ», у якій безпосередньо була застосована запропонована методика фінансового аналізу. У роботі використані і інші загальнонаукові методи дослідження.

Елементи наукової новизни одержаних результатів полягають у тому, що була запропонована власна методика проведення фінансового аналізу для ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ».

Практичне значення одержаних результатів кваліфікаційної роботи сприяло пошуку проблем у діяльності ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ» та виокремлення напрямів вдосконалення у її діяльності.

Перелік публікацій автора за темою дослідження. Основні положення кваліфікаційної роботи були викладені у доповідях автора на теми:

1. «Сутність та значення фінансової стійкості в організації діяльності страховиків» оприлюдненій на I Міжнародній науковій студентській конференції (15-16 листопада 2019 р., м. Кам'янець-Подільський, Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж).

2. «Фактори та фінансово-економічні наслідки банкрутства страхових компаній», оприлюдненій на Студентській науково-практичній конференції (2 червня 2020 р., м. Житомир, ЖНАЕУ).

3. «Аналіз та прогноз основних фінансових показників ПАТ «Страхова компанія «АХА-Страхування», оприлюдненій на Студентській науково-практичній конференції (20 листопада 2020 р. м. Житомир, ПНУ).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Основний текст роботи викладений на 30 сторінках комп'ютерного тексту. Ілюстративний матеріал представлено у вигляді 7 таблиць та 3 рисунків, 2 додатків. Структура роботи включає вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (43 найменування).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ У ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Особливості функціонування страхових компаній як суб'єктів підприємницької діяльності обумовлюють необхідність розгляду методичних підходів до аналізу їх діяльності, застосування яких дає можливість провести оцінку ефективності управління її ресурсами та фінансовою стійкістю, що в свою чергу включає і визначення рівня платоспроможності. У зв'язку з цим, складовим елементом системи управління страховиком є організація аналізу його діяльності.

Для побудови системи показників для здійснення аналізу, в першу чергу, слід окреслити особливості страхової діяльності як об'єкту аналізу, саме такий підхід дозволить виявляти вплив конкретних чинників на управлінські процеси та ідентифікувати їх сильні і слабкі сторони, оцінювати ресурсний потенціал страховика.

Однією із особливостей страхового підприємництва, на відміну від діяльності інших фінансово-кредитних установ, є невизначеність в часі виконання зобов'язань перед страхувальниками, а саме, що включає такі моменти, настання чи не настання страхового випадку; час і місце настання; розмір збитку та страхового відшкодування.

По друге, страхові компанії працюють в умовах подвійного ризику, тобто це сукупність ризиків прийнятих на страхування чи перестраховування та власний ризик страхової й інвестиційної діяльності страховика.

Наступною рисою страхової діяльності є реалізація страховиками превентивної функції страхування шляхом фінансування попереджувальних заходів задля зниження частоти настання несприятливих подій та тяжкості збитку. В добровільному порядку страховики можуть формувати резерв превентивних заходів, що потребує побудови його обліку та аналізу ефективності використання акумульованих у ньому коштів. Ексклюзивною

характеристикою страхового підприємства є те, що специфічним джерелом її фінансових джерел виступають страхові премії від страхувальників – це залучені кошти, які враховуючи їх сплату наперед, можуть бути використані страховиком для інвестування з метою отримання доходу. В економіці немає жодного підприємства яке б брало кошти наперед без відсотків і не усім їх повертало.

Також Законом України «Про страхування» встановлено вимоги, яким мають відповідати фінансові установи для здійснення страхової діяльності в Україні:

- вони мають форму акціонерного товариства, повного, командитного товариств або товариства з додатковою відповідальністю;
- Одержали ліцензію на здійснення страхової діяльності;
- мають не менше ніж трьох учасники;
- мінімальний розмір статутного капіталу повинен становити суму, еквівалентну 1 млн євро (для страхової компанії, яка займатиметься страхуванням життя, – 10 млн євро). При цьому статутний капітал має бути сформовано виключно грошовими коштами.

Нині в Україні затверджені Рекомендації щодо аналізу діяльності страховиків [24]. Дані рекомендації містять систему показників фінансового аналізу. Відповідно до вказаних «Рекомендацій «здійснюється аналіз капіталу, активів, перестраховання, страхових резервів, дохідності, ліквідності і здійснюється відповідна оцінка [32; с. 141]». «В основу методики покладена загальна схема аналізу звітних даних страховиків, розроблена Національною асоціацією регуляторів страхового ринку Сполучених Штатів Америки з метою завчасного виявлення можливої неплатоспроможності та інших ризиків, притаманних страховим компаніям, відома як - Тести раннього попередження (Early Warning Tests®). Ця схема застосовується органами страхового нагляду в багатьох країнах світу, зокрема США, Канаді, Польщі та ін.» [32; с. 141].

Розроблена система раннього попередження банкрутства поєднує застосування міжнародного досвіду, вітчизняну практику діяльності страхових

компаній та «містить систему показників, які дають можливість оцінити кожную компанію з точки зору фінансової стійкості (надійності), а також зробити загальний висновок щодо роботи страховика, надавши йому певне місце в рейтингу» [32 с. 141].

«Тести раннього попередження включають 11 показників, результати яких групуються в аналітичні таблиці і дозволяють оцінити фінансову надійність конкретного страховика» [32; с.141]. «Оцінка виставляється по 4-бальною системою: «1» - стійка фінансова надійність - фінансові показники знаходяться на високому рівні: «2» - задовільна фінансова надійність - відсутні серйозні проблеми, фінансові показники знаходяться на середньому рівні: «3» - гранична фінансова надійність - фінансовий стан викликає побоювання, фінансові показники знаходяться на рівні, значно нижче середнього: «4» - незадовільна фінансова надійність - вважається неприпустимою, фінансовий стан дуже нестабільно» [32; с.141].

Таким чином, встановлено, що страхова компанія це об'єкт фінансового аналізу, до якого варто застосовувати власну систему оцінки показників, з врахуванням особливостей її діяльності.

З врахуванням вищезначеного оцінка і фінансовий аналіз діяльності страхової компанії має свою специфіку та представляє великий інтерес. Головною метою проведення усестороннього аналізу діяльності суб'єкта страхового підприємництва полягає у потребі забезпечення стійкої його роботи в конкретних ринкових умовах.

Діяльність страховика характеризується низкою різносторонніх факторів – внутрішніх і зовнішніх, економічних та організаційних, що індивідуально чи в сукупності здійснюють різносторонній вплив на підсумкові показники діяльності. Крім того, необхідність проведення аналізу страховика обумовлена високою соціальною значущістю страхування як виду підприємницької діяльності. Аналіз діяльності страхової компанії – сукупність прийомів і методів опрацювання й узагальнення показників бухгалтерської і статистичної звітності компанії, що характеризують розвиток і результати її діяльності.

Методи аналізу, що застосовуються для діагностики діяльності виробничих, торговельних та інших підприємств, а також банків і небанківських фінансово-кредитних установ, не можуть бути використані для страховика з огляду на вищезазвані особливості його діяльності [17, с.19].

Тому фінансовий аналіз діяльності страхових компаній має свої особливості. Також при фінансовому аналізі діяльності страхових компаній має використовуватися низка показників, які розроблені або адаптовані під спеціальні умови діяльності страхових компаній. Розглянемо визначення, що таке фінансовий аналіз.

Нині серед навчальної, наукової літератури існує досить велика кількість визначень поняття «фінансовий аналіз», але переважна їх більшість стосується саме фінансового аналізу діяльності підприємств. Наведемо деякі з них. «Фінансовий аналіз – це система взаємопов'язаних методів обробки інформації підприємства на визначення фінансових ресурсів та джерел їх формування з метою прийняття оптимального управлінського рішення [37, с. 13]. «Фінансовий аналіз – являє собою систему способів накопичення, опрацювання, трансформації та використання інформації фінансового характеру з метою забезпечення життєдіяльності господарюючого суб'єкта в умовах дії ринку та панування конкуренції» [9, с. 6]. І перше і друге визначення стосується того, що в основу фінансового аналізу покладена інформація, яка аналізується та впливає на прийняття управлінських рішень на ринку. Схоже за суттю визначення, наводить і колектив науковців із Тернопільського національного університету, акцентуючи увагу, що фінансовий аналіз ґрунтується на бухгалтерській звітності. Зокрема, «Фінансовий аналіз – це метод оцінки і прогнозування фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності» [35, с.16].

Дані науковці спираючись на західні наукові дослідження наголошують на п'яти основних підходах, які сформувалися у сфері фінансового аналізу. Так перший підхід, стосується діяльності так званої школи «емпіричних прагматиків», які досліджували кредитоспроможність компанії та

обґрунтовували набір певних показників, які були придатні для такого аналізу [35, с.17-19]. Другий напрямок фінансового аналізу стосувався школи «статистичного фінансового аналізу». Суть фінансового аналізу вони зводили до того, що визначалися аналітичні коефіцієнти, що були розраховані за даними бухгалтерської звітності, при чому мають існувати критерії за якими ці розраховані показники мають порівнюватися. Наступний підхід стосувався того, що показники фінансового аналізу розраховувалися на основі імітаційного моделювання.

Четвертий напрямок стосувався виникненням школи аналітиків, які займалися, прогнозуванням можливого банкрутства компаній. Останній напрямок стосувався представників школи «учасників фондового ринку», які наголошували на цінності звітності та її аналізу з метою можливого інвестування у цінні папери підприємств [35, с.17-19].

Інші науковці, які вивчають основи організації фінансів страхової організації зазначають, що «Фінансовий аналіз - це процес дослідження фінансового стану й основних результатів діяльності страхової компанії з метою виявлення резервів підвищення її ринкової вартості та забезпечення реалізації стратегічних цілей розвитку» [32, с.134].

Тому виходячи з вище наведеної інформації можна сформулювати власне визначення фінансового аналізу діяльності страхових компаній. Фінансовий аналіз діяльності страхових компаній – це система методів та прийомів, яка комплексно аналізує діяльність страховика на основі його бухгалтерської та фінансової звітності та сприяє прийняттю рішень як у сфері зовнішніх інтересів так для внутрішній управлінських дій. При формулюванні визначення фінансовий аналіз діяльності страхових компаній, з нашої точки зору, важливо вказати що це таке, на якій основі фінансовий аналіз ґрунтується, і для чого використовується.

При цьому варто наголосити, що з теоретичної точки зору, фінансовий аналіз у діяльності страхових компаній, досить слабо представлений у вітчизняних наукових публікаціях, за кордоном значно ширше. Тому можна

вважати, що нині лише розпочинає формуватися процес формування наукового напрямку у сфері фінансового аналізу діяльності страхових компаній.

Нині вчені наголошують, що існують різні види фінансового аналізу за окремими критеріями, що представлено у додатку А. Так, залежно від користувача виділяють внутрішній фінансовий аналіз та зовнішній. Залежно від періоду проведення фінансового аналізу розрізняють фінансовий аналіз за квартал, півріччя, річний, динамічний. За критерієм об'єкт дослідження виділяють фінансовий аналіз комплексний, який охоплює аналіз всіх напрямків діяльності страхової компанії та тематичний фінансовий аналіз, який стосується окремої складової фінансового аналізу. За рівнем автоматизації дослідження розрізняють - ручний фінансовий аналіз та автоматизований фінансовий аналіз.

Значення фінансового аналізу у діяльності страхових компаній є досить вагоме. Та має стосуватися користувачів результатами фінансового аналізу. Їх можна поділити на кілька груп. Зокрема, власники страхової компанії, як і інвестори зацікавлені у результатах фінансового аналізу з точки зору прибутковості, рентабельності та фінансової стійкості. Клієнти страхової компанії хочуть бачити результати фінансового аналізу у спрощеному вигляді, у вигляді рейтингів, для вибору найкращого страховика. Керівники страхової компанії фінансовий аналіз розглядають як важливий сектор пошуку незадіяних ресурсів для покращення результатів діяльності страхової компанії. Також за результатами фінансового аналізу слідкує і держава, вона зацікавлена у тривалій діяльності страхової компанії та платоспроможності. Адже припинення діяльності страховика стосується втрати податків останньою та зменшенням кількості ризиків, які прийняті на страхування.

Отже, фінансовий аналіз діяльності страховика займає важливе місце в управлінні страховою компанією та є ланкою, яка об'єднує збір інформації та прийняття управлінського рішення.

Висновки до розділу 1

1. Страхова компанія є об'єктом фінансового аналізу. Але до якого варто застосовувати власну систему оцінки показників, з врахуванням особливостей її діяльності, як фінансової установи.

2. Страхова компанія у своїй діяльності має власні особливості, які пов'язані з тим, що гроші за страхову послугу сплачуються наперед. Таку особливість не має жодна сфера діяльності. Друга особливість страховиків у тому, що страхувальник (застрахований) може і не скористатися перевагами страхування, у разі коли страховий випадок не настане, і тоді вся сплачена страхова премія залишається у страховика. Ці дві особливості зумовлюють і третю специфічну рису страхового бізнесу. Вона полягає у тому, що страховик може виступати на фінансовому ринку інвестором, здійснюючи інвестиційну діяльність. Тому враховуючи це і фінансовий аналіз діяльності страховиків слід здійснювати за цими основними напрямками.

3. Фінансовий аналіз діяльності страховика має зайняти важливе місце в управлінні страховою компанією та виступати об'єднуючою складовою між керівниками страхової компанії та аналітиками, які здійснили відповідні розрахунки. Результати такого аналізу мають використовуватися при управлінні страховою компанією. Фінансовий аналіз страхової компанії надає значно більше інформації щодо основної діяльності, інвестиційної та політики перестраховання та може бути використаним при здійсненні рейтингування страховиків, що нині не використовується в Україні.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

При вивченні окресленої проблеми важливим є методологія фінансового аналізу, в основу якої покладено саме прийоми та методи фінансового аналізу. При вивченні економічної літератури ми прийшли до висновків, що прийоми та методи, які використовуються при фінансовому аналізі у діяльності страхових компаній залишаються традиційними, що використовуються і при фінансовому аналізі у діяльності будь-якого господарюючого суб'єкту.

Найчастіше методи фінансового аналізу поділяються на неформалізовані та формалізовані [12, с. 14-15]. Перша група методів ґрунтується на описанні аналітичних процедур на логічному рівні. До них належать: метод формування та розрахунку системи показників, метод порівнянь, який застосовується при порівнянні показників з аналогічними показниками інших страховиків метод створення аналітичних таблиць, методи ситуаційного аналізу, створення прогнозів. метод експертних оцінок та інші.

Друга група методів має назву – формалізовані [12, с. 14-15]. Їх базою є опис аналітичних складових на основі визначених математичних залежностей. Це класичні методи фінансового аналізу: балансовий, прогнозування на основі пропорційних залежностей, метод факторного аналізу. До формалізованих методів відносимо і, традиційні методи економічної статистики - це метод середніх величин, метод групування, індексний метод і математико-статистичні методи - кореляційний аналіз, дисперсійний, кластерний аналіз та інші.

Головними прийомами фінансового аналізу у діяльності страховиків є горизонтальний, вертикальний, трендовий, порівняльний аналізи, аналіз відносних показників, прийом зведення та групування та інші. Горизонтальний аналіз горизонтальний аналіз надає змогу порівнювати показники у часі. Він стосується порівняння кожної позиції звітності з аналогічною позицією

попереднього періоду [12, с. 25]. В основі даного аналізу покладено обчислення темпів зростання окремих статей звітності.

Вертикальний аналіз надає змогу визначити окрему вагу статей в загальному обсязі. Традиційно вертикальний та горизонтальний аналіз застосовується вченими аналітиками при проведенні аналізу балансу страхової компанії [15].

Іншим видом аналізу, що використовується при проведенні фінансового аналізу є трендовий аналіз, який стосується вивчення тенденцій минулих періодів. Порівняльний аналіз використовується і для порівняння показників компанії, яка досліджується з показниками аналогічних страхових компаній.

При здійсненні фінансового аналізу використовуються прийом зведення та групування. Він передбачає процес об'єднання інформації у аналітичні таблиці, що дає змогу зробити необхідні порівняння і обрахування. Даний прийом сприяє, скоріше, візуалізації проведених розрахунків та забезпечує наочність проведених досліджень [15].

Вибір методів та прийомів для проведення фінансового аналізу є доволі широкими і потребують індивідуального підбору в залежності від завдань фінансового аналізу та користувачів його результатами. Адже власники страхової компанії будуть зацікавлені в одному наборі методів та прийомів фінансового аналізу, в той час як споживачі страхових послуг буде цікавити абсолютно інша інформація.

Фінансовий аналіз ґрунтується в основному на даних бухгалтерської фінансової звітності, яка у страхових компаній підлягає обов'язковій публікації. У процесі аналізу вирішується задача отримання інформації про загальну оцінку фінансового стану компанії, фінансових результатів її діяльності і отримання інформації перш за все для зовнішніх користувачів.

Аналіз фінансової звітності повинен встановити можливість збереження коштів, рентабельності і платоспроможності страхової організації в майбутньому.

Фінансовий аналіз в якості вихідної інформації використовує поряд зі звітністю ще й дані бухгалтерського обліку. Збільшення обсягу інформації дозволяє провести поглиблений аналіз факторів, що визначають фінансовий стан і фінансові результати роботи страхової компанії в цілому і в розрізі її окремих підрозділів і напрямків діяльності.

Аналіз внутрішніх факторів дозволяє вирішити задачу поточної оцінки фінансового стану страхової організації. Давати оцінку ступеня її фінансової стійкості можна за допомогою розраховуються фактичних фінансових показників і їх порівняння з нормативними.

Для аналізу різних сторін діяльності страхової організації застосовуються абсолютні, відносні, середні і нормативні показники. Аналіз абсолютних показників фінансової стійкості є вихідний пункт аналізу, на основі якого будуються всі інші блоки фінансового аналізу.

Фінансовий аналіз включає в себе вивчення в динаміці фінансових результатів і фінансового стану з метою оцінки фінансової стійкості страхової організації за даними річної або квартальної фінансової звітності.

Основними формами, використовуваними в фінансовому аналізі, є баланс (ф. № 1) і звіт про фінансові результати (ф. № 2). Оцінка фінансових результатів включає аналіз показників валового доходу, прибутку і рентабельності страхової організації, виявлення і вимірювання ступеня впливу впливають на ці показники факторів. При оцінці фінансового стану проводять аналіз показників фінансової стійкості і далі інші блоки аналізу - аналіз ліквідності, поточної і майбутньої платоспроможності з застосуванням фінансових коефіцієнтів за ряд звітних періодів.

Аналіз діяльності страхової організації з метою отримання інформації для управління, оцінки стійкості розвитку і визначення напрямків її подальшого ефективного функціонування здійснюється за такою методологічною схемою, що включає два основних етапи.

На першому етапі здійснюється фінансовий аналіз з використанням інформації бухгалтерського балансу і звіту про фінансові результати. На цьому

етапі розраховуються: величини і динаміки показників фінансових результатів (страхові збори (премії), інвестиційний дохід, чистий прибуток); фінансова стійкість (структура джерел фінансування, показники ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ін.). На другому етапі ведеться факторний аналіз, деталізуються розрахунки по окремих сегментах бізнесу із залученням оперативної (внутрішньої) звітності організації.

На цьому етапі проводяться: розрахунок структури страхових зборів (премій); визначення збитковості окремих напрямків і видів страхової діяльності; аналіз формування та розміщення страхових резервів; аналіз структури фінансових вкладень; аналіз структури витрат на управління і ін.

Фінансовий аналіз - вивчення величини і тенденцій зміни кінцевих фінансових результатів і фінансового стану (фінансової стійкості) страхової організації на основі даних зведеної фінансової звітності, яка включає дві основні форми звіту: бухгалтерський баланс (ф. № 1) і звіт про прибутки і збитки страхової організації (ф. № 2).

Більш достовірні оцінки фінансової діяльності досягаються при аналізі діяльності за досить тривалий відрізок часу (за ряд минулих звітних періодів), але обов'язково при забезпеченні порівнянності даних.

Фінансовий аналіз доцільно починати не з оцінки фінансового стану організації за даними бухгалтерського балансу, а з аналізу звіту про фінансові результати. Аналітична інформація, отримана при аналізі фінансових результатів, може бути використана при проведенні подальшого фінансового аналізу для отримання більш обґрунтованої оцінки змін в обсязі активів і зобов'язань страхової організації, її фінансового стану.

Традиційно, суб'єкт господарювання, основною метою якого є одержання прибутку фінансовий аналіз здійснюється за такими напрямками: аналіз фінансових результатів, оцінка майна та капіталу підприємства, аналіз ліквідності, платоспроможності, оцінка дебіторської та кредиторської заборгованості, аналіз фінансової стійкості, оцінка інвестиційної діяльності суб'єкта господарювання.

Тому, фінансовий аналіз страхових компаній, як вказують О.С. Світлична та Н. М. Сташкевич здійснюється за такими напрямками:

- «аналіз власного капіталу страхової компанії та коштів страхових резервів;
- дослідження стану страховика на страховому ринку і кількісна оцінка його конкурентоспроможності;
- аналіз ефективності використання фінансових ресурсів страхової організації;
- оцінка платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості та стабільності страховика;
- аналіз ділової активності та прибутковості діяльності страхової компанії;
- оцінка ефективності використання майна страховика» [32, с. 134].

Приходько В.С. досліджуючи процес організації бухгалтерського обліку страхової організації окреслював такі показники аналізу фінансового стану страхових організацій, зокрема, коефіцієнт загальної ліквідності, можливості виконання зобов'язань, коефіцієнт розміщення страхових резервів, коефіцієнт надходження страхових платежів, коефіцієнт збитковості страхових операцій, страхової суми, прибутковості страховика, рівень надходжень від інвестицій, коефіцієнт врегулювання збитків, коефіцієнт витрат, коефіцієнт перестраховування та інші [23, с. 118-122]. Даний автор не розбивав ці показники на окремі групи.

У сучасних дослідженнях науковці як і при аналізі будь-якого господарюючого суб'єкту здійснюють поділ сукупності показників фінансового аналізу на окремі групи. Так, Землячова О.А., поділяє показники аналізу фінансового стану на такі групи: показники платоспроможності, достатності страхових резервів, ліквідності активів, показники ступеня перестрахового захисту. Показники аналізу фінансових результатів [8, с. 57].

Варто зауважити, що у Законі України «Про страхування» виділено і показники платоспроможності нормативний та розрахований або фактичний для страхової компанії.

Як уже згадувалося, страховики відповідно до здійснюваної страхової та перестрахової діяльності обсягів страхової діяльності мають забезпечувати достатній рівень фактичного запасу платоспроможності [27].

За дотриманням нормативного значення показника платоспроможності слідує орган державного нагляду за страховою діяльністю. Але інші сторони діяльності страховика не розглядаються у нормативних актах.

Пропонуємо показники для фінансового аналізу діяльності страхової компанії подати у вигляді табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Показники фінансового аналізу діяльності страхових компаній

Групи показників	Характеристика
Показники основної діяльності	Страхові премії Страхові виплати Величина власного капіталу Величина страхових резервів
Показники ліквідності та фінансової стійкості	Коефіцієнт загальної ліквідності Коефіцієнт можливості виконання зобов'язань Коефіцієнт розміщення страхових резервів Коефіцієнт надходжень страхових платежів Коефіцієнт збитковості страхових операцій (рівень виплат)
Показники фінансових результатів	Коефіцієнт прибутковості страховика Коефіцієнт збитковості Коефіцієнт врегулювання збитків Коефіцієнт витрат Коефіцієнт перестраховування Коефіцієнт компенсацій страхових відшкодувань

Джерело: складено за [23, с. 117-122].

Виходячи з інформації проведемо загальний аналіз діяльності страхових компаній в Україні за показниками, які наводить орган державного нагляду за страховими компаніями у 2017-2019 рр.(табл. 2.2.).

За вказаний період в Україні скоротилася кількість страхових компаній, що пояснюється підвищенням вимог до страхових компаній. Аналіз діяльності

страхових компаній на вітчизняному ринку страхування, засвідчив, що страхова діяльність розвивається, але не високими темпами, особливо зменшилися темпи у 2019 році.

Таблиця 2.2

Аналіз основних показників діяльності страхових компаній в Україні у
2017-2019 рр.

Показники	2017 р.	2018 р.	2019 р.	Темпи приросту, 2018/2017 %	Темпи приросту 2019/2018 %
Кількість дого ворів страхування, укладених протягом звітнього періоду, тис. одиниць					
Кількість договорів, крім договорів з обов'язкового страхування від нещасних випадків на транспорті, у тому числі:	70658,2	77495	80271,1	9,7	3,6
- зі страховальниками –фізичними особами	66915,2	72460,2	73440,1	8,3	1,4
Кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті	114824,7	123582,5	116652,6	7,6	-5,6
Страхова діяльність, млн. грн.					
Валові страхові премії	43431,8	49367,5	53001,2	13,7	7,4
Валові страхові виплати	10536,8	12863,4	14338,3	34,1	18,4
Рівень валових виплат, %	24,3%	26,1%	27,1	-	-
Чисті страхові премії	28494,4	34424,3	39586,0	20,8	15,0
Чисті страхові виплати	10256,4	12432,6	14040,5	21,2	12,9
Рівень чистих виплат, %	36,0%	36,1	35,5	-	-
Перестраховання, млн. грн					
Сплачено на перестраховання, у тому числі:	18333,6	17940,7	16713,4	-2,1	-6,8
<i>перестраховикам-резидентам</i>	14937,4	14943,2	13415,2	0,04	-10,2
<i>перестраховикам-нерезидентам</i>	3396,2	2997,5	3298,2	-11,7	10,0
Виплати,компенсовані перестраховиками, у тому числі:	1208,2	2459,0	2508,2	103,5	2,0
<i>перестраховиками-резидентами</i>	280,0	430,8	297,8	53,9	-30,9
<i>перестраховиками-нерезидентами</i>	928,2	2028,2	2210,4	118,5	9,0
Отримані страхові премії від перестраховальників -нерезидентів	46,1	48,4	56,8	5	17,4
Виплати,компенсовані перестраховальникам-нерезидентам	13,8	44,4	8,9	221,7	-80,0

Джерело: складено за даними Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг [21].

За вказаний період зросла кількість договорів страхування, крім договорів особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, що пов'язано із

світовою пандемією. Валові страхові премії у 2019 році зросли на 9569,4 млн. грн порівняно із 2017 р., зі страхування життя зросли на 1710,3 млн. грн. За 2017-2019 рр. зріс і рівень валових виплат, якщо у 2017 р. він складав 24,3%, то у 2019 р. - 27,1%. Але порівняно із загальносвітовими тенденціями, український страховий ринок є ринком із низькими показниками страхових виплат. Зменшився у 2019 р. і рівень чистих виплат, якщо у 2017 р. він складав 36%, то у 2019 р. -35,5%. Показники страхових компаній по перестраховуванню ризиків за 2017-2019 рр. мають стійку негативну тенденцію.

Аналіз діяльності страхових компаній засвідчив невисокі темпи зростання показників по страховій діяльності та негативні тенденції по передачі ризиків у перестраховування.

Висновки до розділу 2

1. Методи фінансового аналізу, які можна використовувати при здійсненні такої процедури вкладаються у традиційні класичні методи фінансового аналізу. Зокрема їх можна класифікувати на неформалізовані методи: метод порівняння, метод побудови аналітичних таблиць, метод ситуаційного аналізу та прогнозування. До формалізованих методів належать: індексний метод, метод середніх величин, методи економічної статистики, метод групування, та інші.

2. Як і будь-який фінансовий аналіз, останній при вивченні діяльності страхових компаній ґрунтується на інформації, яка наведена у фінансовій звітності. Фінансова звітність є переважним джерелом інформації про фінансову установу для здійснення розрахунків показників.

3. Вибір методів, прийомів фінансового аналізу при дослідженні діяльності страховика має стосуватися виходячи з цілей, які перед собою ставить аналітик. Адже власників страхової компанії будуть цікавити показники рентабельності, прибутковості, яка їх загальна тенденція і як довго

вона збережеться. Споживачів страхових послуг цікавлять, у першу чергу, показники фінансової надійності та платоспроможності страховика, його частка на ринку страхових послуг. Керівників страхової компанії зацікавлені у поєднанні вказаних інтересів.

4. Аналіз діяльності страхових компаній в Україні засвідчив, що компанії розвиваються, але невисокими темпами. До негативних тенденцій слід віднести, те, що скоротилася кількість страхових компаній, у зв'язку із капіталізацією страхового ринку; зменшилась кількість договорів з обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті, що пояснюється світовою пандемією; зменшилась активність страхових компаній на ринках перестрахування, залишається низьким рівень виплат на страховому ринку, що не відповідає загальносвітовим тенденціям. До позитивних тенденцій страхового ринку належить те, що валові страхові премії зростають, зростають страхові премії по страхуванню життя, зростають і обсяги страхових резервів.

РОЗДІЛ 3

ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ У ДІЯЛЬНІСТЬ ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «АХА-СТРАХУВАННЯ»

ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ» - це частина міжнародної канадської групи FairfaxFinancial Holdings. Ця компанія працює на страховому ринку України вже понад двадцять п'ять років, одинадцять з яких під брендом «АХА - СТРАХУВАННЯ». Тому вона була обрана для проведення фінансового аналізу діяльності страхової компанії. Страхова компанія надає послуги за ризиковими видами страхування, послуги по перестраховуванню, оцінювання ризиків та завданої шкоди, іншу допоміжну діяльність у сфері страхування і пенсійного забезпечення. Входить до Ліги страхових організацій України, МТСБУ та інших об'єднань страховиків.

Традиційно фінансовий аналіз розпочнемо із проведення вертикального та горизонтального аналізу балансу страхової компанії, що буде проведено з використанням програмного забезпечення Excel (табл. 3.1). За даними табл. 3.1 можна прослідкувати позитивну динаміку збільшення валюти балансу на майже на 26 %, або 499814 тис. грн., що вказує на те, що страхова компанія розширює власну діяльність на страховому ринку.

У структурі активів страхової компанії найбільшу частку становлять оборотні активи, що впливає із особливостей діяльності страхової компанії, причому їх частка за період, що досліджувався скоротилася несуттєво, і у 2018 році вони склали 82%, проти 96 % у 2016 р. Необоротні активи у 2016 році мали частку 4 % та зросли до 18 % у 2018 р. Крім того, вони суттєво зросли і у динаміці на 280012 тис. грн.

Аналіз пасивів страхової компанії засвідчує, що власний капітал у структурі має тенденцію до зниження частки та скоротився у динаміці на 119378 тис. грн.

Разом з тим довгострокові зобов'язання та забезпечення мають тенденцію до зростання, якщо у 2016 р. вони склали 53%, то вже у 2018 р. їх частка становила 70%.

Таблиця 3.1

**Горизонтальний та вертикальний аналіз балансу
ПАТ «Страхова компанія «АХА -СТРАХУВАННЯ» за 2016-2018 рр.**

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Зміни 2018 до 2016 р.
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
АКТИВ							
Необоротні активи	61538	4	293258	16	341550	18	280012
Оборотні активи	1371349	96	1496166	84	1591151	82	219802
Активи, утримувані для продажу та групи вибуття							
Баланс	1432887	100	1789424	100	1932701	100	499814
ПАСИВ							
Власний капітал	608453	42	488402	27	489075	25	-119378
Довгострокові зобов'язання та забезпечення	763186	53	1223242	68	1357354	70	594168
Поточні зобов'язання та забезпечення	61248	4	77780	4	86272	4	25024
Баланс	1432887	100	1789424	100	1932701	100	499814

Джерело: таблиця складена за балансом (звіт про фінансовий стан) [40].

Сталими у структурі залишаються поточні зобов'язання та забезпечення - 4%, але у динаміці зросли на 25024 тис. грн.

Проведемо аналіз оборотних активів так як їх частка є досить високою у структурі активів (табл. 3.2).

У структурі оборотних активів найбільшу частку займають поточні фінансові інвестиції від 36 у 2018 р. до 41 % у 2016 р. та грошові кошти та їх еквіваленти. Їх частка є меншою за 35 % за вказаний період. Проведемо аналіз власного капіталу та довгострокових зобов'язань ПАТ «Страхової компанії «АХА – СТРАХУВАННЯ» (табл. 3.3.). Проаналізувавши власний капітал страхової компанії, слід відмітити тенденцію до його скорочення майже на

20%, суттєво вплинуло на це зменшення у структурі та у динаміці частка нерозподіленого прибутку.

Таблиця 3.2

**Аналіз оборотних активів ПАТ «Страхова компанія «АХА -
СТРАХУВАННЯ» за 2016-2018 рр.**

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Зміни 2018 до 2016 р.
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Запаси	378	0,03	370	0,02	384	0,02	6
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	233254	17	263183	18	259877	16,3	26623
Дебіторська заборгованість за розрахунками	11200	1	13357	1	15506	1	4306
З бюджетом	7470	1	247	0,0	523	0,0	-6947
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	17543	1	13330	1	6944	0,4	-10599
Інша поточна дебіторська заборгованість	23176	2	30791	2	41007	3	17831
Поточні фінансові інвестиції	561864	41	637593	43	572659	36	10795
Гроші та їх еквіваленти	485990	35	526289	35	677111	43	191121
Частка перестраховика у страхових резервах	30474	2	10997	1	17141	1	-13333
Всього	1371349	100	1496166	100	1591151	100	219803

Джерело: таблиця складена за балансом (звіт про фінансовий стан) [40].

Якщо у 2016 р. частка нерозподіленого прибутку становила 56,2%, то у 2018 р. нерозподілений прибуток скоротився до 22,2% у структурі. Позитивною динамікою у структурі власного капіталу відзначився лише резервний капітал, який свідчить, що страхова компанія сформувала додаткові фінансові ресурси для виконання власних зобов'язань, які вільні від страхових зобов'язань [1, с. 303].

Аналіз власного капіталу ПАТ «Страхова компанія «АХА - СТРАХУВАННЯ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Зміни 2018 до 2016 р.
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Зареєстрований пайовий капітал	261975	43,1	261975	53,6	261975	53,6	-
Капітал у дооцінках			4419	0,9	-3070	-0,6	-3070
Резервний капітал	3423	0,6	93423	19,1	118000	24,1	114577
Нерозподілений прибуток	341703	56,2	128279	26,3	108366	22,2	-233337
Інші резерви	1352	0,2	306	0,1	3804	0,8	2452
Всього	608453	100	488403	100	489075	100	-119378

Джерело: таблиця складена за балансом (звіт про фінансовий стан) [40].

При фінансовому аналізі важливим є аналіз залученого капіталу страхової компанії, що наведений у табл.3.4.

Аналіз залученого капіталу ПАТ «Страхова компанія «АХА - СТРАХУВАННЯ» за 2016-2018 рр.

Показники	2016 р.		2017 р.		2018 р.		Зміни 2018 до 2016 р.
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	
Довгострокові забезпечення	105502	12	210333	15,4	260920	16,7	155418
Довгострокові забезпечення виплат персоналу	57925	6,6	68259	5,0	118436	7,6	60511
Резерв збитків	190182	21,6	201934	14,7	183527	11,7	-6655
Резерв незароблених премій	467502	53	810975	59,2	912907	58,4	445405
Поточна кредиторська заборгованість	61248	6,9	77780	5,7	86272	5,5	25024
Всього	882359	100	1369281	100	1562062	100	679703

Джерело: таблиця складена за балансом (звіт про фінансовий стан) [40].

Як видно із наведених даних, найбільшу частку мають резерв незароблених премій у структурі залученого капіталу. Це найдешевший залучений капітал, частка якого зросла у 2017 р. майже до 60% і у 2018 р. зменшилася до 58,4%. Резерв збитків це кошти страхових резервів, які

традиційно мають значну частку у структурі залученого капіталу. Традиційно до залученого капіталу належить і довгострокове забезпечення що спільно із поточною кредиторською заборгованістю складає четверту частину залученого капіталу.

Другим важливим кроком проведення фінансового аналізу діяльності страхової компанії стане розрахунок специфічних показників оцінки діяльності страховика. Зокрема, проаналізуємо чисті зароблені премії страхової компанії (рис. 3.1).

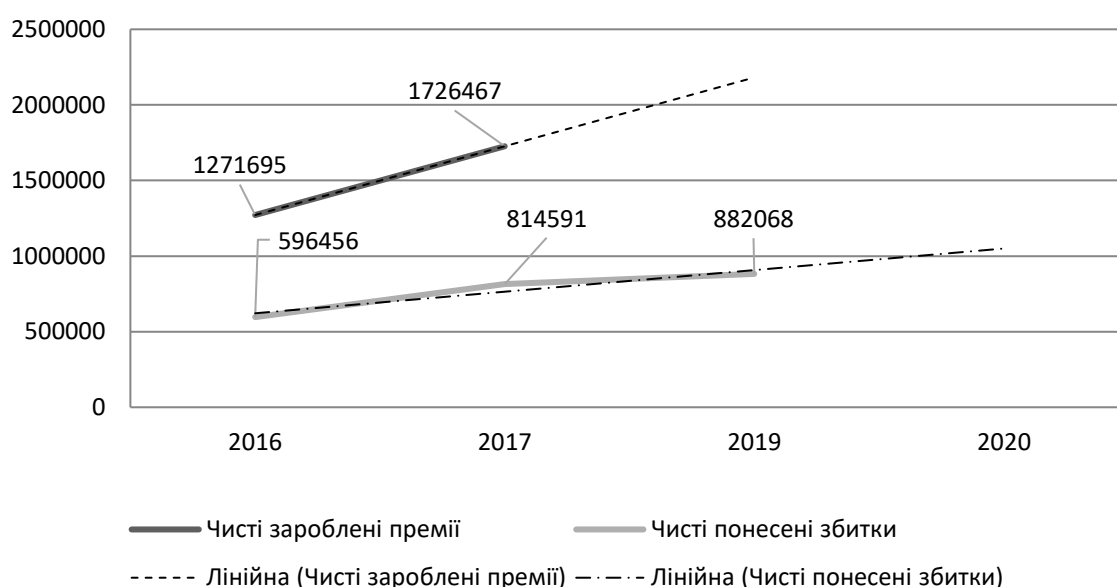

Рис. 3.1. Динаміка та прогноз чистих страхових премій та понесених збитків за страховими виплатами ПАТ «Страхова компанія «АХА - СТРАХУВАННЯ» у 2016-2020 рр.

Джерело: складено і спрогнозовано за Звітом про фінансові результати [40].

Наведена динаміка чистих страхових премій та виплат свідчить, що страхова компанія здійснює страхову діяльність на прибуткових засадах і чисті страхові премії суттєво перевищують чисті виплати. Дані показники надають змогу прослідкувати рівень виплат, який розраховується як співвідношення чистих понесених збитків до чистих зароблених премій.

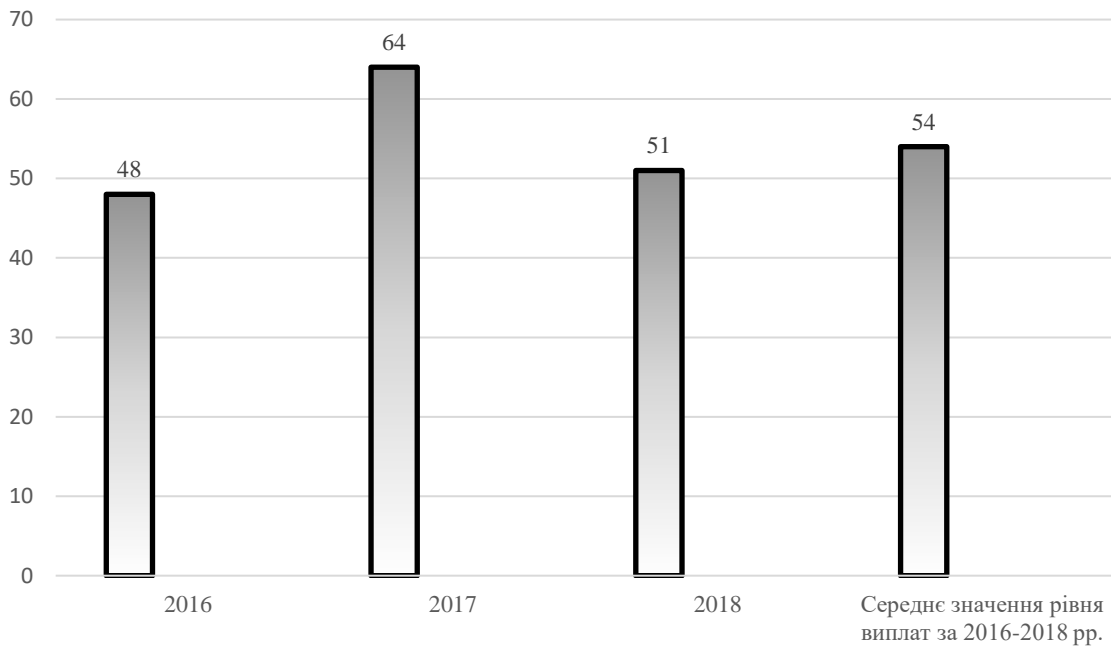

Рис. 3.2. Динаміка та середнє значення коефіцієнта збитковості (рівня чистих виплат) у ПАТ «Страхова компанія «АХА - СТРАХУВАННЯ» у 2016-2018 рр.

Джерело: складено за Звітом про фінансові результати [40].

Наведений показник на рис.3.2 засвідчує, що страхова компаній із 100 гривень 54 грн. у середньому сплачує у вигляді страхових виплат для страхувальників. Така тенденція наближує дану страхову компанію до зарубіжних страховиків, і це і не дивно, адже це компаній з іноземним капіталом.

Проаналізуємо показники чистого фінансового результату за 2016-2018 рр. та визначимо прогнозні значення на 2019-2020 рр. по чистому фінансовому результату діяльності ПАТ «Страхова компанія «АХА -СТРАХУВАННЯ» (рис. 3.3). Дані засвідчують, що страхова компанія у 2017 р. одержала збитки від основної діяльності, які не перекрилися і доходами від інвестиційної діяльності. Прогнозні значення показників засвідчують, що і надалі страхова компанія буде здійснювати діяльність таким чином, що в окремі періоди буде одержувати збитки, які будуть перекриватися одержаними прибутками у наступних періодах. Вважаємо, що для покращення управління фінансовими ресурсами

варто для даної страхової компанії розширити інвестиційну складову одержаних доходів, які з часом стануть надійним джерелом доходів звільнених від страхових зобов'язань [3].

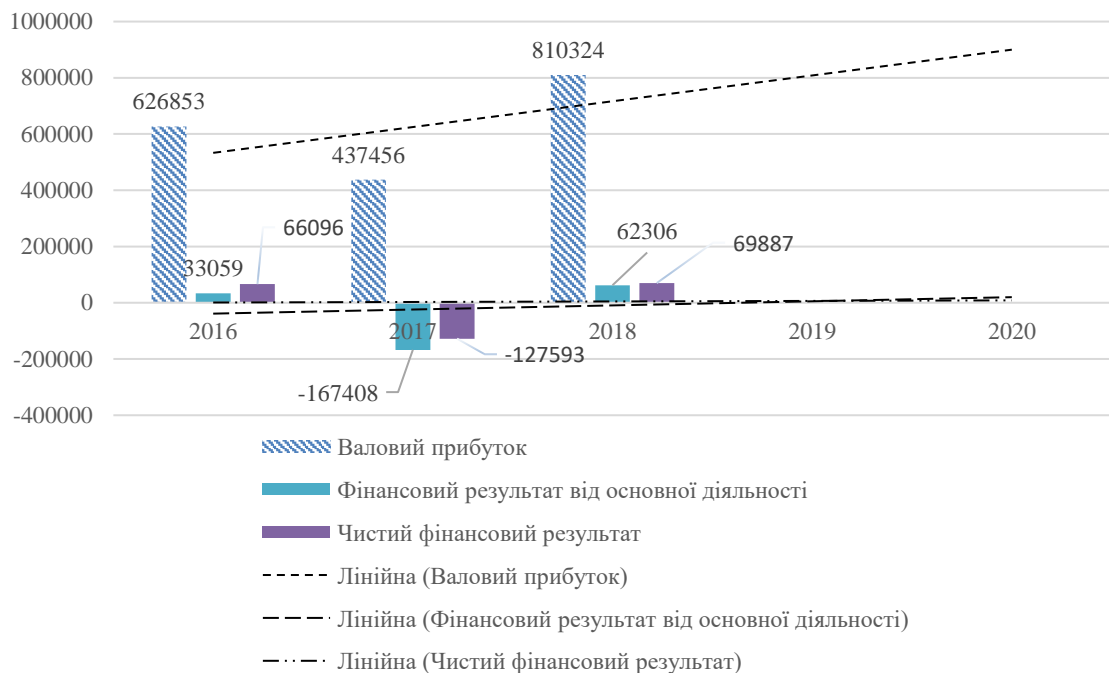

Рис. 3.3 Динаміка показників чистого фінансового результату у ПАТ «Страхова компанія «АХА -СТРАХУВАННЯ» у 2016-2020 рр.

Джерело: складено і спрогнозовано за Звітом про фінансові результати [40].

Проаналізуємо окремі фінансові показники даної страхової компанії (табл. 3.5).

Наведені значення показників у 2016-2018 рр. підтверджують гіпотезу, що страхова компанія нормально функціонує має високі показники загальної ліквідності та достатні за показником можливості виконання зобов'язань. За результатами проведеного аналізу маємо покращення показника прибутковості страховика у 2018 р. Позитивним сталим значенням характеризується показник коефіцієнт витрат страхової компанії він не перевищує за період, що аналізується 0,56. Страхова компанія на перестраховування віддає досить невелику частку власних ризиків, тому коефіцієнт перестраховування є невисоким.

**Основні показники ліквідності та прибутковості ПАТ «Страхова компанія
«АХА -СТРАХУВАННЯ» у 2016-2018 рр.**

Показники	Методика розрахунку	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Рекомендова не значення
Коефіцієнт загальної ліквідності	Ліквідні активи/Страхові резерви страховика	1,4	1,6	1,8	Не менше одиниці
Коефіцієнт можливості виконання зобов'язань	Зобов'язання страховика/Ліквідні активи	0,82	0,76	0,74	Не перевищує одиницю
Коефіцієнт прибутковості страховика (%)	Прибуток страховика/ Власний капітал	10,8	-	14,2	Збільшення у динаміці
Коефіцієнт витрат	Витрати на ведення справи/Отримані страхові премії	0,56	0,55	0,54	Стале значення
Коефіцієнт перестраховування	Сума часток страхових премій, сплачена перестраховками / Отримані страхові премії	0,02	0,008	0,009	Не більше 0,5

Джерело: розраховано за Звітом про фінансовий стан (баланс) та Звітом про фінансові результати [40].

Для даної страхової компанії можна рекомендувати переглянути політику перестраховування у частині збільшення частки ризиків, які можливо передати у перестраховування.

Висновки до розділу 3

1. ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ» це сьогодні велика страхова компанія з іноземним капіталом, яка надає послуги на вітчизняному ринку страхування за ризиковими видами страхування, послуги по перестраховуванню, оцінюванню ризиків. У 2019 р. дана компанія входила у топ 10 страхових компаній за зібраними страховими преміями.

2. Горизонтальний та вертикальний аналіз звіту про фінансовий стан ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ» показав, що остання має позитивну тенденцію до збільшення валюти балансу., що свідчить про

зростання показників по основній діяльності страхової компанії. Негативним явищем, яке показав проведений аналіз стало зменшення частки власного капіталу у структурі пасивів страховика. Але поряд з цим, страховик нарощує резервний капітал, що засвідчує формування додаткових фінансових ресурсів вільних від страхових зобов'язань. У динаміці це підвищує фінансову стійкість страхової компанії.

3. Основні показники ліквідності та прибутковості ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ» лежать у межах основних тенденцій діяльності страхової компанії на 2016-2018 рр.

ВИСНОВКИ

1. Страхова компанія є об'єктом фінансового аналізу, з врахуванням особливостей її діяльності. Перш за все, страхові премії платяться наперед, така особливість характерна виключно для страхової діяльності. По-друге, страхові випадки мають ймовірний характер, а тому страхова компанія має мати достатньо страхових резервів на випадок виплат страхових відшкодувань. По-третє, сплата страхових премій наперед зумовлює необхідність формування ефективної інвестиційної діяльності страхових компаній. Іноді страхова компанія має господарські доходи, це ще одна особливість. Страхова компанія приймає та передає ризики у перестраховання, тому варто вивчати та аналізувати і даний напрямок діяльності страховика.

2. Фінансовий аналіз у діяльності страхових компаній може стосуватися трьох основних напрямків, зокрема, страхова та перестрахова діяльність, інвестиційна діяльність, господарська діяльність.

3. Фінансовий аналіз має зайняти чільне місце в управлінні діяльністю страхової компанії, адже дає змогу побачити основні фінансові проблеми, які не побачиш не проаналізувавши основні фінансові показники діяльності страховика. Фінансовий аналіз має використовуватися при формуванні рейтингів страховиків, які нині зосереджені, виключно, у сфері страхових премій, активів, страхових резервів, але не розглядають діяльність комплексно упродовж кількох років. Такі можливості надає лише фінансовий аналіз.

4. Фінансовий аналіз у діяльності страхових компаній вкладається у класичні його формалізовані та неформалізовані методи, зокрема, методи: побудови аналітичних таблиць, середніх величин, економічної статистики, групування, індексний метод, метод порівняння, та інші. Вибір методів та прийомів фінансового аналізу має залежати від його цілей. Власників страховика будуть цікавити питання рентабельності та прибутковості; страхувальників - питання фінансової надійності, платоспроможності та виконання зобов'язань у найкоротший термін. Керівники страхової компанії зацікавлені у всіх напрямках фінансового аналізу.

5. ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ» нині це велика страхова компанія з іноземним капіталом, яка надає послуги на вітчизняному ринку страхування за ризиковими видами страхування, послуги по перестрахованню, оцінюванню ризиків. Горизонтальний та вертикальний аналіз звіту про фінансовий стан показав, що остання має позитивну тенденцію до збільшення валюти балансу, що свідчить про зростання показників по основній діяльності страхової компанії.

6. Основі показники ліквідності та прибутковості ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ» лежать у межах основних тенденцій діяльності страхової компанії на 2016-2018 рр. Показник загальної ліквідності лежить у межах рекомендованих значень, у 2016 р. його значення становило 1,4 та має тенденцію до збільшення. Коефіцієнт можливості виконання зобов'язань не перевищував одиницю і становив у 2016 р. 0,8, у 2018 р. – 0,7. Позитивна динаміка є характерною і для коефіцієнту прибутковості страховика. Коефіцієнт витрат за період, що аналізується суттєво не змінювався.

7. Негативним явищем, яке показав проведений фінансовий аналіз ПАТ «Страхова компанія «АХА-СТРАХУВАННЯ» стало зменшення частки власного капіталу у структурі пасивів страховика. Але поряд з цим, страховик нарощує резервний капітал, що засвідчує формування додаткових фінансових ресурсів вільних від страхових зобов'язань. У динаміці це підвищує фінансову стійкість страхової компанії.

8. Для вдосконалення діяльності страхової компанії виходячи з результатів фінансового аналізу, варто рекомендувати, страховій компанії переглянути політику перестраховання, зокрема у сторону збільшення укладення договорів перестраховання, адже страхова компанія у 2016 р. передавала на страхування 2 % договорів, тоді як у 2018 р. їх частка становила 0,9%. Вважаємо, що для покращення управління фінансовими ресурсами варто для даної страхової компанії розширити інвестиційну складову одержаних доходів, які з часом стануть надійним джерелом доходів звільнених від страхових зобов'язань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алескерова Ю.В., Сідак О.М. Управління капіталом страхової компанії. *Інфраструктура ринку*. 2018. Випуск 18. С. 300-308.
2. Богріновцева Л.М., Житар М.О., Чамар Г.С. Стійкість страхових компаній: управління ризиками. *Зб. Наук. Праць Університету державної фіскальної служби України*. 2019. №1. С. 7-19.
3. Борович В. Р. Аналіз та прогноз основних фінансових показників ПАТ «Страхова компанія «АХА-Страхування». *Студентські наукові читання: 2020» Матер. студ. наук. практ. конференції (20 листопада 2020 р.)*. Поліський національний університет. 2020. С. 9-11.
4. Борович В. Р. Сутність та значення фінансової стійкості в організації діяльності страховиків. / *Матеріали I Міжнародної наукової студентської конференції (15-16 листопада 2019 р.)*. Кам'янець-Подільський: Подільський спеціальний навчально-реабілітаційний соціально-економічний коледж, 2019. С. 142-146.
5. Борович В. Р. Фактори та фінансово-економічні наслідки банкрутства страхових компаній. Фінансове забезпечення економіки: *Матеріали студ. наук.- практ. конференції (2 червня 2020 р.)*. ЖНАЕУ. 2020. С. 5-8.
6. Воронкова О. М. Аналіз діяльності страхових компаній на фінансовому ринку України: комплексний підхід. *Економічний вісник університету*. 2017. Вип. 33(1). С. 284-293.
7. Єрмошенко А. М. Основні вихідні положення динамічного фінансового аналізу в страхуванні. *Актуальні проблеми економіки*. 2014. № 11. С. 278-282.
8. Землячова О.А. Оцінка фінансового стану страховика та шляхи його поліпшення. *Наук. Вісник. Фінанси, банки, інвестиції*. 2014. №2. С. 54-66.
9. Конспект лекцій з дисципліни «Фінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування / укладач: Ткаченко І.П. – Кам'янське, ДДТУ, 2019 р. 223 с.

10. Косова Т.Д. Фінансова інституціоналізація форм організації страхової діяльності: SWOT-аналіз. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2016. № 4-5. С.43-47.
11. Липчук В. В. Страховий ринок Польщі: стан та тенденції. *Фінанси України*. 2017. № 7. С. 91-101.
12. Литвин Б. М., Стельмах М. В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. К.: «ХайТек Прес», 2008. 336 с.
13. Марценюк Л. В. Страховий ринок України: сучасний стан та проблеми розвитку. *Вісник Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна*. 2016. № 2. С. 36-46.
14. Матвеев В. В. Страховий ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*. 2018. № 2(2). С. 727-731.
15. Методи та прийоми фінансового аналізу URL: <https://www.slideshare.net/dmitroreznichenko1/ss-32982960> (дата звернення 19 серпня 2020 р.).
16. Міждисциплінарний словник зі страхування та ризик-менеджменту / [Р. В. Пікус, Н. В. Приказюк, О. М. Лобова та ін]; за наук. ред. проф. Р. В. Пікус. К.: Логос, 2015. 508 с.
17. Моташко Т. Розвиток світового ринку страхування в умовах діджиталізації. *Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка*. 2016. №3 (182). С.18-24.
18. Нацкомфінпослуг удосконалює систему пруденційного нагляду за страховими компаніями: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: [сайт]. URL: <https://nfp.gov.ua/news/1555.html?PrintVersion> (дата звернення 16 червня 2020 р.)
19. Нечипоренко В. І. Операційно-фінансовий аналіз в діяльності страховика. Уроки кризи. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка*. 2011. Вип. 126. С. 19-21.

20. Нікольчук Ю. М. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи розвитку. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2018. № 6 (1). С. 142-146.

21. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг[сайт]. URL: <http://nfp.gov.ua/content/strahoviy-rinok.html> (дата звернення 16 червня 2020 р.).

22. Польова О. Л., Корчун В. В. Аналіз сучасного стану ринку послуг із страхуванням життя в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 10.

23. Приходько В.С. Бухгалтерський облік страхової діяльності: Навч. Пос. 2-ге видання, доповнене і перероблене. К.: Лібра, 2002. 216 с.

24. Про затвердження Рекомендацій щодо аналізу діяльності страховиків: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України № 3755 від 17.03.2005 URL: http://expert-rating.com/data/upload/PI-ratings/rk_gosfinuslug_3755_strah.pdf (дата звернення 12.08.20)

25. Про затвердження Методики формування страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя: Розпорядження Нацкомфінпослуг України від 17.12.2016 № 3104 URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0019-05> (дата звернення 8.09.20)

26. Про затвердження Положення про обов'язкові критерії та нормативи достатності, диверсифікованості та якості активів страховика: Розпорядження Нацкомфінпослуг України від 23.02.2016 р. № 396 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0417-16> (дата звернення 8.09.20)

27. Про страхування: Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 8.09.20)

28. Расшивалов Д. П. Вплив Brexit на британський та світовий страховий ринок: функціональний та інституційний аспекти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Економіка. 2017. Вип. 5. С. 29-34.

29. Роганова Г. О. Аналіз фінансової діяльності і прогнозування перспектив розвитку страхової компанії на основі багатofакторної моделі рентабельності. *Молодий вчений*. 2019. № 2(1). С. 276-281.

30. Руденко В. Страховиків врятували від дефіциту URL: В. Руденко // Режим доступу: <https://finclub.net/ua/analytics/strakhovykiv-vriatuvaly-vid-defitsytu.html> (дата звернення 25 вересня 2020 р.).

31. Рудь І. Ю. Страховий ринок України: аналіз та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2019. Вип. 23(2). С. 87-91.

32. Світлична О.С., Сташкевич Н.М. Управління фінансами страхових організацій: Навч. пос. Одеса: Атлант, 2015. 258 с.

33. Страховий ринок: сучасні виклики в умовах глобалізації: *V Міжнар. науково-практичн. семінар*, 18-19 травня 2017 р. м. Львів [матеріали]; За ред. Сич О.А.: Львів: ЛНУ, 2017. 194 с.

34. Сукач О. М. Страховий ринок України: сучасні реалії та перспективи. *Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту*. Серія: Економіка і менеджмент. 2016. № 1. С. 106-113.

35. Фінансовий аналіз. Навчальний посібник / М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон. Тернопіль:, ТНЕУ, 2016. 304 с.

36. Методи та прийоми фінансового аналізу URL: https://studopedia.su/16_5303_metodi-ta-priyomi-finansovogo-analizu.html (дата звернення 19.08.20)

37. Фінансовий аналіз: навчальний пос. За ред. Школьник І.О. К.: Центр учбової літератури. 2016. 368 с.

38. Шинкаренко О.М., Бразилій Н.М. Методичні аспекти аналізу фінансових результатів страхової компанії. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Економічні науки. 2015. Вип. 28. С. 164-173

39. Шірінян Л. В. Проникнення страховиків з іноземним капіталом на страховий ринок України. *Економіка і прогнозування*. 2018. № 2. С. 76-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2018_2_7

40. Юхименко В. М. Страховий ринок України в контексті впровадження вимог Solvency II. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 1 2017. Вип. 12(2). С. 190-193.

41. Фінансова звітність 2017-2018 рр. URL: https://arx.com.ua/uploads//5_AXA-Ukraine-financial-report-2018.pdf; (Дата звернення 20 жовтня 2020 р.)

42. Achkasova S. A. Developing the methodical approach to assessing the financial security of insurance market. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2017. Вип. 1. С. 71-78.

43. Seliverstova L. Trends in the development of the Ukrainian insurance market / L. Seliverstova // *Товари і ринки*. 2018. № 1. С. 135-144.